

3.2 Grunderna i Windows I

Ämne	Sida
3.2 Grunderna i Windows I	71
- Grundfunktioner i Windows	71
- Att använda mus och tangentbord	71
- Kortkommandon i Windows	72

Grundfunktioner i Windows

Här tas upp de mest grundläggande funktionerna i Windows som består bl.a. av:

- hur man hanterar mus och tangentbord,
- hur det grafiska gränssnittet fungerar,
- hur man startar olika program,
- hur man hanterar filer och dokument.
- Även de viktigaste kortkommandona i Windows tas upp.

Delar av detta avsnitt kan tyckas vara självklarheter, men är ändå värda att uppmärksammas och fram för allt att *formuleras*, vilket är av betydelse för kommunikation i t.ex. presentationer och dokumentationer. Speciellt om valet av korrekta beteckningar för både funktionaliteter och objekt råder ofta oklarhet i datavärlden. En standardisering vore önskvärd.

Att använda mus och tangentbord

Nästan allt man vill utföra i Windows gör man med musen. Följande funktionaliteter kan utföras med musen:

- **Vänsterklick** är det vanligaste alternativet. Instruktionen ”Klicka” i litteraturen betyder by default vänsterklick.
- **Högerklick** används mest för att ta fram snabbmenyer (t.ex. *Dropp-down* lisor), för att sedan välja ett alternativ med vänsterklick.
- **Dubbeltklick** med vänster musknapp används ofta för att starta ett program eller öppna ett fönster.
- **Peka** genom att föra pekaren över ett objekt, för att *markera* objektet.
- **Dra och släpp** används i regel för att flytta något och placera saker och ting.

Med möss som har ett litet hjul, kan man även *scrolla* i fönster, listor och menyer.

- **Tangentbordet** är den vanligaste enheten för att mata in information i datorn (*input*). Persondatorernas tangentbord kan delas in i fyra delar:
- **Skrivmaskintangenterna** består av de ”vanliga” alfanumeriska tangenterna, dvs små och stora bokstäver, siffrorna 0-9 och ett antal specialtecken inkl. mellanslaget, Enter-tangenten samt tabulatoren, de s.k. ”vita” tecken.
- **Funktionstangenterna** är märkta med **F1 - F12**. Dessa har olika funktioner i olika program. **F1** brukar dock ofta användas för att initiera en hjälpfunktion. Att samtidigt trycka på **F1**-tangenten vid uppstart, öppnar BIOS.
- **Kontrolltangenterna** **Ctrl**, **Alt**, **AltGr**, **Esc** och Windows-tangenten kan i kombination med andra tangenter åstadkomma vissa kommandon.
- **Styrtangenterna** **Del**, **Home**, **End**, **PgUp**, **PgDn** och **Ins** används för att redigera text, att navigera i dokument och på webbsidor.
- **Det numeriska tangentbordet** är användbart för arbetet med siffror. De är grupperade som en kalkylator på höger sidan. Saknas på lapptoppar.

Det finns ytterligare funktions- och specialtangenten som inte är nämnda här, beroende på typen av tangentbord. En intressant sådan är tangenten **PrtSc** (Print screen) som t.ex. i kombination med **AltGr** kan ta skärmdumpar av hela eller delar (fönster) av skärmen och spara dem som bilder.

Kortkommandon i Windows

Det finns ett stort antal kortkommandon som man kan utföra med hjälp av tangentbordet och som ersätter en eller flera klick med musen. Att lära sig och använda dem sparar tid samtidigt som man kan ha kvar båda händerna på tangentbordet.

I olika program kan det finnas olika kortkommandon. I Windows finns ett flertal som också gäller i de flesta program. Här följer en lista bara över några av dessa:

Ctrl + C	Kopiera	Alt + F4	Stänger fönster	Alt + Enter	Visar egenskaperna
Ctrl + V	Klistra in	Alt + Tab	Växlar fönster		Öppnar startmenyn
Ctrl + X	Klippa ut	F5	Uppdaterar fönster	+ D	Visar skrivbordet
Ctrl + Z	Ångra	Ctrl + N	Öppnar nytt fönster	+ E	Öppnar Datorn
Ctrl + Y	Gör om	Ctrl + A	Markerar allt	F1	Visar hjälpen

På nästa sida avbildas en utförligare lista på kortkommandon i Windows.

Kommando	Åtgärd	Förklaring
<i>Allmänna kommandon</i>		
Ctrl + C	Kopiera	
Ctrl + V	Klistra in	
Ctrl + X	Klippa ut	
Ctrl + Z	Ångra	
Ctrl + Y	Gör om, Upprepa	
Ctrl + A	Markerar allt	T.ex. markera all text i ett dokument
Del	Tar bort	Sparar i papperskorgen
Shift + Del	Tar bort	Sparar inte i papperskorgen

Hantering av fönster

Alt + F4	Stänger fönster	
Alt + Tab	Växlar fönster	Växlar mellan öppna program
F5	Uppdaterar fönster	
Ctrl + N	Öppnar nytt fönster	Internet Explorer och Utforskaren
Ctrl + Tab	Öppnar aktivitetsvy	Fungerar endast med Windows Aero
Ctrl + I	Öppnar startmenyn	Även Ctrl + Esc öppnar startmenyn
Ctrl + D	Visar skrivbordet	
Ctrl + E	Öppnar Datorn	Öppnar utforskaren med Dator
Ctrl + L	Läser datorn	Samma som Växla användare
Ctrl + R	Kommandot Kör	Öppnar dialogrutan Kör
Ctrl + X	Öppnar Mobilitetscenter	
Ctrl + U	Öppnar Hjälpmedelscenter	
Ctrl+Shift+Esc	Öppnar aktivitetshanteraren	

Övriga kommandon i Windows

F1	Visar hjälpen	
F2	Byter namn	Byter namn på markerat objekt
F3	Söker	Öppnar fönstret för sökning
Alt + Enter	Visar egenskaperna	Visar egenskaper för markerat objekt
ESC	Avbryter	Avbryter

Speciella kommandon i Internet Explorer

Ctrl + +	Zoomar in	
Ctrl + -	Zoomar ut	
Ctrl + T	Ny flik	Öppnar en ny flik

Vanliga kommandon i textprogram, t.ex. Word

Ctrl + F	Fet stil	Ctrl + B i engelska program
Ctrl + K	Kursiv stil	Ctrl + I i engelska program
Ctrl + U	Understruken stil	
Ctrl + S	Spara	
Ctrl + O	Öppna	
Ctrl + P	Skriv ut	